

Από το 1941 στο 1944

ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ
ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΓΚΛΙΝΗ

Οταν το «Έπος του '40» έδωσε τη θέση του στη «Μάχη των Οχυρών» και αυτή, με τη σειρά της, στην κατάρρευση του μετώπου και τη διάνοιξη της οδού προς την Κατοχή της χώρας, δύο ερμηνείες δόθηκαν για τον εξάμνηνο αγώνα που έδωσαν οι ελληνικές δυνάμεις.

Η μία ερμηνεία συνάδει με την άνοδο της δυναμικής της Αριστεράς στη χώρα: το 1940-41 ήταν ένας «λαϊκός αγώνας τον οποίο πραγματοποίησαν οι έφεδροι αξιωματικοί και οι απλοί στρατιώτες, ακυρώνοντας έτσι τη συμβολή των μονίμων αξιωματικών σε αυτόν», όπως την εξηγεί ο Τάσος Σακελλαρόπουλος στο «Ειρήνη, πόλεμος, πολιτική, συνωμοσίες. Οι Έλληνες αξιωματικοί 1935-1945» (εκδ. Πατάκη), βιβλίο αυτής της εβδομάδας.

Η άλλη ερμηνεία, σε ευθεία αντίθεση με την πρώτη, «αναδεικνύει ως κύριο στοιχείο της επιτυχίας του ελληνικού στρα-

τού στην εξάμνηνη εκστρατεία τον ρόλο των μονίμων αξιωματικών σε αυτήν».

Η Ιστορία έχει τη δική της ερμηνεία: το αγνό πατριωτικό αίσθημα να φουντώσει υπό το καθεστώς της 4ης Αυγούστου. Ο αυταρχικός милитаризμός της δικτατορίας του Μεταξά έγινε, αίφνης, όπλο στα βουνά της Αλβανίας και μέσα στα λαβυρινθώδη τούνελ των Οχυρών. Ο λαϊκός Έλληνας, ο στρατιώτης, βρέθηκε να μάχεται πλάι στον μόνιμο αξιωματικό ο οποίος, φαινομενικά έστω, ήταν σύμβολο μιας καταπιεστικής εξουσίας. Εξ ου και οι δύο αντίθετες ερμηνείες που παραθέτει στο βιβλίο του ο Τ. Σακελλαρόπουλος (που μοιάζουν με παραλλαγή στην άλλη συζήτηση, σχετικά με την αυθεντική προέλευση του «ΟΧΙ»).

Ένα ακόμη αγκάθι –και μάλιστα αιχμηρό– προστέθηκε μετά: ανώτατοι και ανώτεροι αξιωματικοί συνθηκολόγησαν με τους Γερμανούς και, στη συνέχεια, πήραν θέσεις εξουσίας υπό τις οδηγίες τους. Αλλά, δεν είχαν ακόμα όλα τελειώσει: εκκρεμούσε η Μάχη της Κρήτης, όπου Ευέλπιδες και άλλοι αξιωματικοί των στρατιωτικών Σχολών της χώρας πολέμησαν πλάι στους απλούς Κρητικούς χωρικούς.

«Με την Κρήτη», γράφει ο Τ. Σακελλαρόπουλος, «κλείνει η σελίδα του προπολεμικού στρατού, για να ανοίξει η επόμενη, που θα καταγράψει την αδυναμία συμβολισμών, που θα χαρακτηριστεί από παλιές και νέες εσωτερικές πολιτικές συγκρούσεις, αλλά και από μια αδύναμη προσπάθεια να απο-

κτήσει το σώμα των αξιωματικών επαγγελματισμό».

Η περίοδος 1941-44 σημαδεύεται από αντιφάσεις. Ενώ, δηλαδή, είναι η φάση (της Μέσης Ανατολής, της Βόρειας Αφρικής, της Μεσογείου, της Ιταλίας το '44) που αποτέλεσε τη βάση για τον μεταπολεμικό εκσυγχρονισμό του Ναυτικού και της Αεροπορίας, στον Στρατό, παρά τη συμμετοχή στο Έλ Αλαμίν, μοιάζει να επικράτησε μια στασιμότητα. Το Όπλο αναλώθηκε στην πολιτική ιντριγκα αλλά και την οξεία ιδεολογική, εμφυλιακή στην ουσία, σύγκρουση (πολύ περισσότερο από ό,τι τα άλλα δύο Όπλα), ωστόσο αναδύθηκε εντέλει από αυτό κάτι νέο και δυναμικό: η III Ελληνική Ορεινή Ταξιαρχία («Ρίμινι»). Η σημασία της μονάδας αυτής δεν είχε μονάχα αυστηρά στρατιωτικό, πολεμικό πρόσημο αλλά και πολιτικό, ειδικά εντός της Ελλάδας μετά την απελευθέρωση τον Οκτώβριο του 1944. Αύριο η συνέχεια.